

**ความสำคัญของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
การวิจัยด้านสังคมศาสตร์**

วนาวัลย์ ดาดี

การวิจัยทางสังคมศาสตร์

การแสวงหาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เท่าที่พบหลักฐาน การแสวงหาความรู้ทั้ง 2 ด้านข้างต้น มีมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน จึงพอที่จะกล่าวได้ว่าการศึกษาวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีมานานแล้ว เพียงแต่ได้รับการกล่าวถึงไม่มากเท่ากับการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ความรู้นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้อย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ประวัติศาสตร์ของสังคมศาสตร์กลับถูกบันทึกหรือได้รับความสำคัญเด่นชัดขึ้นในยุคเรืองปัญญา (the Age of Enlightenment) หรือภายหลังปี คศ.1650 นี้เอง

สังคมศาสตร์

Social sciences deal with human behavior in its social context and culture aspect (Kumar, 2002)

สังคมศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ในบริบทของสังคมของมนุษย์เอง และรวมไปถึงแง่มุมทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ภายในสังคมอีกด้วย

พฤติกรรมศาสตร์

Behavioral Sciences is a branch of science (such as psychology, sociology, or anthropology) that deals primarily with human action and often seeks to generalize about human behavior in society.

พฤติกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์และมุ่งค้นหาข้อสรุปแบบกว้าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม

(<https://www.merriam-webster.com/dictionary/behavioral%20science>)

การวิจัยทางสังคมศาสตร์

การวิจัยทางสังคมศาสตร์มีการแบ่งอย่างกว้าง ๆ และเป็นที่ยุ้จักกัน
ดีได้เป็น 2 แบบ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบ โดยมีการใช้เลขคณิตและสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาปรากฏการณ์โดยมีการตีความหมาย คุณค่า ความคิดเห็น สัญญลักษณ์ แรงจูงใจ พฤติกรรมและอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจกลุ่มคนที่ศึกษาในบริบทของสังคมที่แวดล้อม

ขอบเขตการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์

1. การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ทั่วไป (Public behavior study) คือ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์แบบภาพรวมที่ไม่ได้ระบุหรือเจาะจงตัวตนของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา
2. การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์เฉพาะเจาะจง/เฉพาะตัว (Private behavior study) คือ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ที่สามารถระบุหรือเจาะจงตัวตนของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาได้

ความเสี่ยงต่ออาสาสมัคร

- ด้านร่างกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านสังคม
- ด้านเศรษฐกิจ
- ฯลฯ

ตัวอย่างประเด็นทางสังคมศาสตร์ที่มีความเสี่ยงต่ออาสาสมัคร

- ชื่อเสียงของบุคคล/องค์กร
- ชื่อของชุมชนที่ศึกษา
- ความสัมพันธ์ทางเพศ
- การล่วงละเมิดทางเพศ
- อัตลักษณ์ทางเพศ
- อาชีพผิดกฎหมาย
- เศรษฐฐานะ
- ความรุนแรงในครอบครัว
- ความคิดเห็นทางการเมือง/ศาสนา
- ความผิดปกติด้านจิตใจ
- ความผิดปกติด้านร่างกาย
- ยาเสพติด
- ภัยพิบัติ
- โรคติดต่อ/โรคร้ายแรง
- คอร์รัปชัน
- ฯลฯ

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นกลุ่มอ่อนแอ/ เปราะบาง

- เด็ก
- ผู้สูงอายุ
- ผู้ด้อยชั้น
- ผู้พิการ
- กลุ่มชายขอบ
- ผู้ประสบภัยพิบัติ
- อื่น ๆ

หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

- หลักเคารพต่อบุคคล
(Respect for persons)
- หลักคุณประโยชน์
(Beneficence)
- หลักยุติธรรม
(Justice)

The Belmont Report. (1979). US National Commission for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research.

แนวทางการพิจารณาโครงการวิจัยที่ขอการรับรองจาก คณะกรรมการการวิจัยใหม่มนุษย์

Scientific Aspect

- คุณวุฒิผู้วิจัย
- การออกแบบการวิจัย
 - ระเบียบวิธีวิจัย
 - วัตถุประสงค์
 - การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง
 - สถิติที่ใช้
 - การมีกลุ่มควบคุม

- ความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากร
- เกณฑ์ในการถอนกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา
- เกณฑ์ในการยุติโครงการ
- การติดตามงานวิจัย
- DSMB (Data and Safety Monitoring --Board)
- การรายงานผลการวิจัย
- การตีพิมพ์เพื่อการเผยแพร่

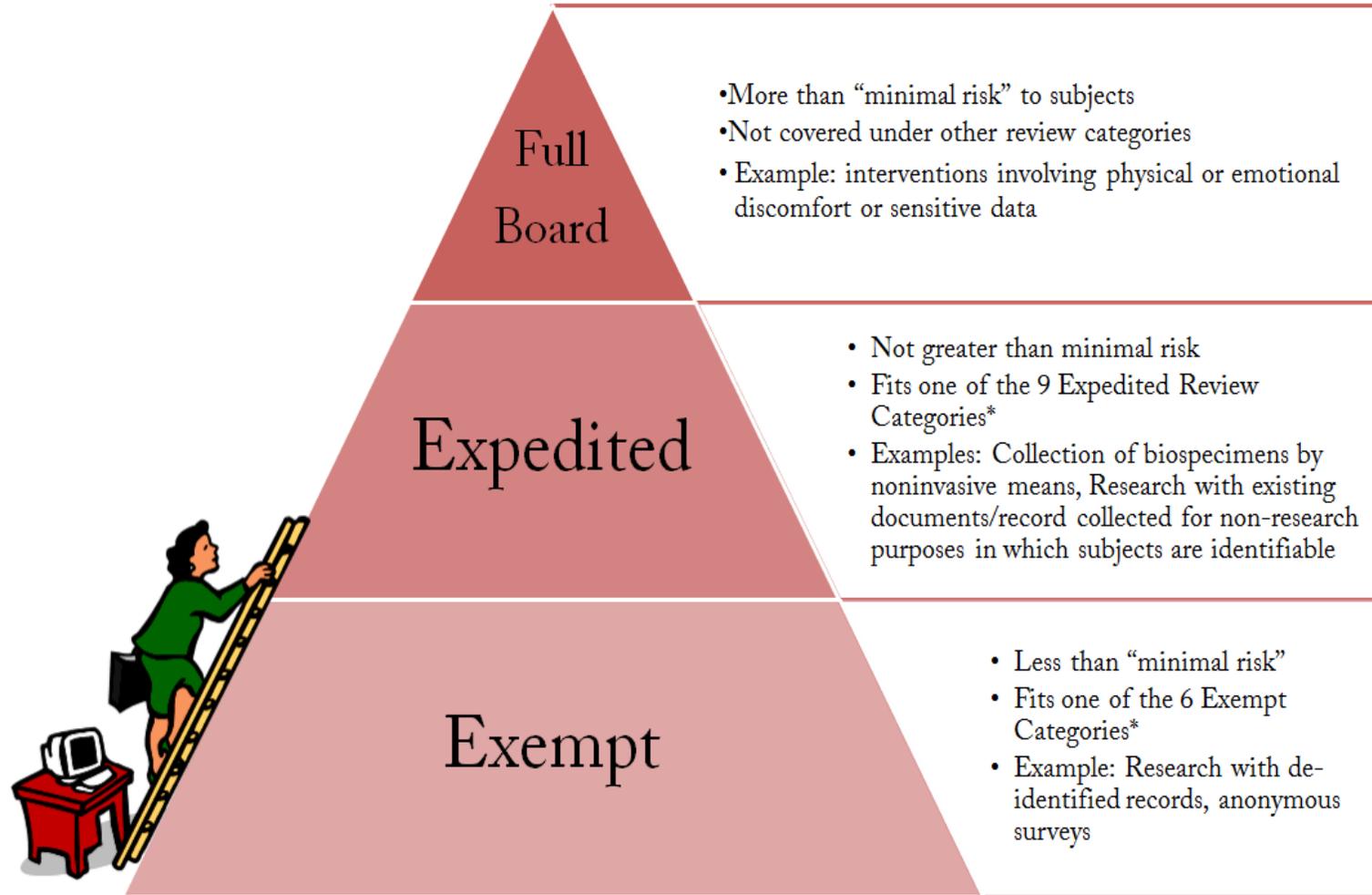
Ethical Aspect

- การออกแบบการวิจัยและการดำเนินการการวิจัย
- ความเสี่ยงและประโยชน์ที่อาจจะได้รับ
- การคัดเลือกกลุ่มประชากรในการศึกษาและการสรรหาอาสาสมัคร
- การชักชวน ประโยชน์ทางการเงิน และค่าใช้จ่ายที่ต้องมี
- การปกป้องอาสาสมัครด้านความเป็นส่วนตัวและความลับ
- กระบวนการขอคำยินยอม
- การพิจารณาในประเด็นของชุมชน
- การประกัน ชดเชยความเสียหาย/รักษา เมื่อเกิดอันตราย
- การรับข้อร้องเรียนจากอาสาสมัคร

ประเภทของการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

- **การขอรับรองแบบเต็มรูปแบบ** กรณี การวิจัยที่มีการความเสี่ยงสูง เช่น ทดสอบยา ยาสมุนไพร อาหารใหม่ ฯลฯ
- **การขอรับรองแบบเร่งรัด** กรณี มีการเจาะเลือด ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลที่สามารถระบุตัวผู้ให้ข้อมูลได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- **การขอรับรองแบบยกเว้น** กรณี ศึกษาจากเอกสาร การผลิตสื่อการเรียนการสอน ใช้แบบสอบถามที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ให้ข้อมูลได้

Levels of IRB Review

*Defined by federal regulation (45 CFR 46)

ประเด็นจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

วนาวัลย์ ดาดี

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

- การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาปรากฏการณ์โดยมีการตีความหมาย คุณค่า ความคิดเห็น สัญญลักษณ์ แรงจูงใจพฤติกรรม และอื่นๆเพื่อให้เข้าใจกลุ่มคนที่ศึกษาในบริบทของสังคมที่แวดล้อม
- การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์เฉพาะเจาะจง/เฉพาะตัว (Private behavior study) คือ การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ที่สามารถระบุหรือเจาะจงตัวตนของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาได้

การวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะสำคัญอยู่ 4 ประการ (Ericson, 1986)
คือ

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่นักวิจัยต้องใช้ความพยายามสูงและใช้ระยะเวลาในการศึกษาในพื้นที่ศึกษา
2. มีการบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาโดยการจดบันทึกและจากหลักฐานที่เป็นเอกสารอื่นๆ
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา
4. รายงานที่รวมถึงการอธิบายรายละเอียดและการเสนอแนะ

(Erickson, F. (1986). Qualitative Methods in Research on Teaching. In M. Wittrockk (Ed.), Handbook of Research on Teaching (3rd ed., pp. 119-161). New York: MacMillan)

ข้อเด่นของการวิจัยเชิงคุณภาพ

- เป็นการศึกษาที่เจาะลึกถึงความซับซ้อนของปรากฏการณ์ที่มีผลมาจากสิ่งแวดล้อมและการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ ของคนในสังคม
- สามารถเจาะลึกถึงความซับซ้อนของเรื่องที่จะศึกษาได้ โดยคำนึงถึงบริบทที่รายล้อมอยู่ ทั้งจากคำพูดและการเขียน ที่จะเป็นการเปิดโอกาสผู้ที่ถูกศึกษาได้มีเสียงออกสู่สังคมภายนอกได้รับรู้

- เปิดเผยสิ่งที่ไม่เคยมีใครเคยเปิดเผยมาก่อน
- สามารถนำมาเป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้กับนักวิจัยที่ใช้การวิจัยเชิงปริมาณได้
- การที่ไม่มีทิศทางแน่นอนทำให้ค้นพบสิ่งที่ไม่ต้องการจะศึกษาได้แต่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการ และนักวิจัยยังสามารถที่จะดำเนินการตามความสนใจได้เมื่อพบสิ่งใหม่ ๆ

ข้อดีของการวิจัยเชิงคุณภาพ

- แต่จะเป็นข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกและความคิดเห็นของนักวิจัยได้
- อาจมีอุปสรรคจากการเข้าถึงพื้นที่ที่จะศึกษา
- พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีผู้วิจัยเข้ามาร่วมในการปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ
- ต้องใช้เวลาในการศึกษาเป็นเวลานาน
- การที่ไม่มีทิศทางแน่นอนทำให้อาจเสียเวลากับสิ่งที่ไม่ต้องการจะศึกษาได้

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

- ต้องมีวิธีเก็บข้อมูลหลาย ๆ แบบในการวิจัยนั้น
- การตรวจสอบจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
- ให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมตรวจสอบข้อมูล
- การมีทีมวิจัย
- ความถูกต้องของข้อมูลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการรายงานการวิจัยสะท้อนความเป็นจริงของสถานการณ์ที่ศึกษา

วิธีการในการรวบรวมข้อมูล

โดยมีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาด้วยวิธี เช่น purposive sampling, quota sampling และ snowball sampling

- การสังเกตจากภาคสนาม (Field Observations)
- การสนทนากลุ่ม (Focus Groups)
- สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Intensive Interviews)
- กรณีศึกษา (Case Studies)
- ฯลฯ

การวิจัยเชิงคุณภาพกับข้อพิจารณาในแง่จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

“Whenever we conduct research on people, the well-being of research participants must be our top priority. The research question is always of secondary importance. This means that if a choice must be made between doing harm to a participant and doing harm to the research, it is the research that is sacrificed. Fortunately, choices of that magnitude rarely need to be made in qualitative research! But the principle must not be dismissed as irrelevant, or we can find ourselves making decisions that eventually bring us to the point where our work threatens to disrupt the lives of the people we are researching.”

Mack, N., Woodsong, C., Macqueen, K.M., Guest, G and Namey, E. (2005). Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide. North Carolina, USA. pp. 8. (by Family Health International)

หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

- หลักเคารพต่อบุคคล
(Respect for persons)
- หลักคุณประโยชน์และไม่เป็นโทษ
(Beneficence)
- หลักยุติธรรม
(Justice)

- **Respect for persons** requires a commitment to ensuring the autonomy of research participants, and, where autonomy may be diminished, to protect people from exploitation of their vulnerability. The dignity of all research participants must be respected. Adherence to this principle ensures that people will not be used simply as a means to achieve research objectives.
- **Beneficence** requires a commitment to minimizing the risks associated with research, including psychological and social risks, and maximizing the benefits that accrue to research participants. Researchers must articulate specific ways this will be achieved.

- **Justice** requires a commitment to ensuring a fair distribution of the risks and benefits resulting from research. Those who take on the burdens of research participation should share in the benefits of the knowledge gained. Or, to put it another way, the people who are expected to benefit from the knowledge should be the ones who are asked to participate.
- **Respect for communities** confers on the researcher an obligation to respect the values and interests of the community in research and, wherever possible, to protect the community from harm.

(From Mack, N., Woodsong, C., Macqueen, K.M., Guest, G and Namey, E. (2005). Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide. North Carolina, USA. pp. 9. by Family Health International)

ประเด็นจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในการวิจัยเชิงปริมาณ

วนาวลัย์ ดาดี

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เป็นการหาความรู้ ความจริง จากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นตัวเลข เช่น จำนวน ความถี่ จากกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง มีการนำสถิติมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล และมีการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบระเบียบ

หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

- หลักเคารพต่อบุคคล
(Respect for persons)
- หลักคุณประโยชน์และไม่เป็นโทษ
(Beneficence)
- หลักยุติธรรม
(Justice)

- **Respect for persons** requires a commitment to ensuring the autonomy of research participants, and, where autonomy may be diminished, to protect people from exploitation of their vulnerability. The dignity of all research participants must be respected. Adherence to this principle ensures that people will not be used simply as a means to achieve research objectives.
- **Beneficence** requires a commitment to minimizing the risks associated with research, including psychological and social risks, and maximizing the benefits that accrue to research participants. Researchers must articulate specific ways this will be achieved.

- **Justice** requires a commitment to ensuring a fair distribution of the risks and benefits resulting from research. Those who take on the burdens of research participation should share in the benefits of the knowledge gained. Or, to put it another way, the people who are expected to benefit from the knowledge should be the ones who are asked to participate.
- **Respect for communities** confers on the researcher an obligation to respect the values and interests of the community in research and, wherever possible, to protect the community from harm.

(From Mack, N., Woodsong, C., Macqueen, K.M., Guest, G and Namey, E. (2005). Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide. North Carolina, USA. pp. 9. by Family Health International)

Q&A